

KU LEUVEN

De Morele rechten

Marie-Christine Janssens
KU Leuven

Brussel, 16 januari 2015

ALAI Congress 17-20 September 2014 Brussels

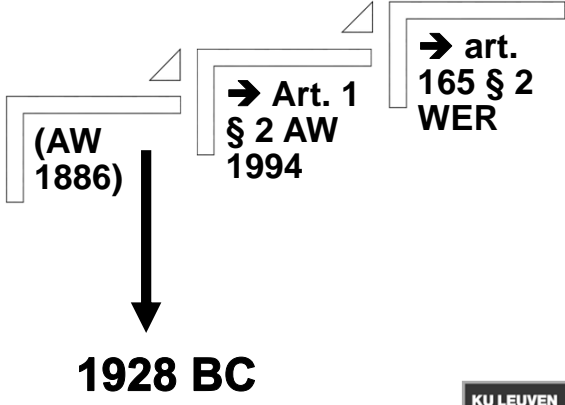

(AW 1886)

→ Art. 1 § 2 AW 1994

→ art. 165 § 2 WER

1928 BC

KU LEUVEN

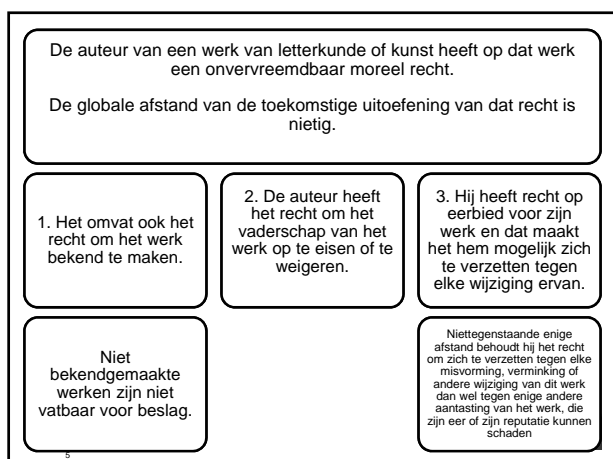

Divulgiatierecht

- Het uitsluitende recht van de auteur om te beslissen
  - Mag bekendmaking?
  - Wanneer?
  - Eenmalige uitoefening
    - Vaak samenvallend met uitoefening economische rechten
    - Onherroepelijk karakter (geen recht tot inkeer)
- Contractuele afspraken (bv. Vervolgalbums)
  - Geen afbreuk aan uitoefening van het recht per werk
    - Ante factum : niet mogelijk
    - Post factum : ? (niet-artistieke werken)
- Extra beschermingsmaatregel (art. 1 § 2 al. 4)
  - Niet-bekendgemaakte werken zijn niet vatbaar voor beslag
    - Geldt voor materiële en immateriële componenten van het werk

KU LEUVEN

Paterniteitsrecht

- Recht "om het vaderschap op te eisen of te weigeren"
  - Vgl. Artikel 6bis : enkel positieve luik maar consensus over negatieve luik
- Componenten
  - Vermelding van auteurschap
  - Wijze van vermelding (tot zekere grenzen)
  - Gebruik van pseudoniem
  - Verbod tot vermelding (anonimiteit)
  - Gebruik van naam van een derde persoon ('ghostwriting')
    - Problematiek van overdraagbaarheid van het recht: nauwkeurig omschreven afspraken met betrekking tot concrete werken = OK
  - Verzet tegen onjuiste naamvermelding op eigen werk
  - Verzet tegen gebruik eigen naam op andermans werk (vervalsing)
    - Attribut vaderschapsrecht ?? (er bestaat geen band tussen auteur en werk)
      - Wel schade aan persoonlijke eer en reputatie die negatief kan afstralen eigen werk

KU LEUVEN

Integriteitsrecht in België

Formeel

- Minimdrendpel art. 6bis Bern
- Misvorming, verminking, ... → bewijs dat wijziging schade aan eer of reputatie berokkent
- Elke wijziging → geen bewijs van schade
  - Tenzij geldige contractuele verzekering aan uitoefening
  - Tenzij werk van toegepaste kunst & technische reden

Inhoudelijk

- Materiële (fysieke) integriteit
- Immateriële integriteit: wijziging aan de geest van het werk (Cass 8 mei 2008)

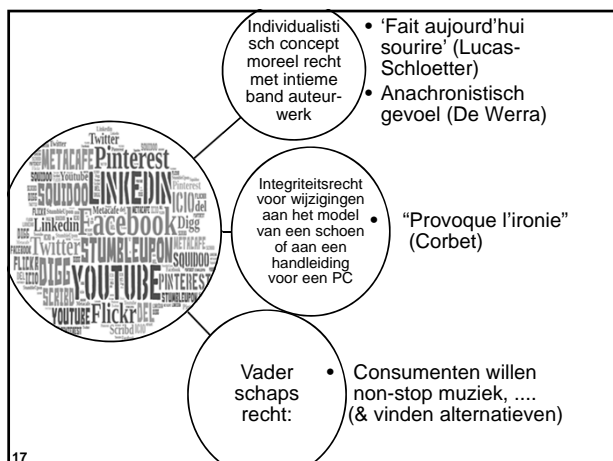
KU LEUVEN

Drie grote strekkingen integriteitsrecht

- ❖ Objectief criterium
  - Schade aan eer en reputatie in de zin van 6bis BC
- ❖ Gemengde vorm : eer en reputatie +
  - Schade aan de **legitieme** intellectuele of morele belangen van de auteur t.a.v. zijn werk (D)
- ❖ Zeer subjectief
  - Elke wijziging tegen wil auteur
  - Rechtspraak → correctiemechanismen zoals misbruik van recht en belangenafweging

KU LEUVEN

15

17

Europese harmonisatie

Economische rechten

Verregaand acquis

Morele rechten

Koudwatervrees

KU LEUVEN

18

—

- Art. 9 (en RO 20) Richtlijn Duur 2006
- deze richtlijn laat de bepalingen van de Lidstaten inzake de morele rechten onverlet
- Art. 2.3. Richtlijn Computerprogramma's 1991
- de economische rechten worden overgedragen aan de werkgever
- RO 28 Richtlijn Databanken 1996 & RO 9 Richtlijn Informatiemaatschappij 2001
- De morele rechten van de rechthebbenden moeten worden uitgeoefend overeenkomstig de wetgeving van de lidstaten en de bepalingen van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, het WIPO-verdrag inzake auteursrecht en het WIPO-verdrag inzake uitvoeringen en fonogrammen. Dergelijke morele rechten blijven buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn

+

- Groenboek 1988 (Harmonisatie) en Vervolg 1990
- Groenboek 1995 (Informatiemaatschappij) en Vervolg 1996
- "ten aanzien van andere evenzeer fundamentele kwesties (zoals in verband met (...) morele rechten) zijn verder onderzoek en/of maatregelen noodzakelijk alvorens besluiten kunnen worden genomen"
- Art. 5 Richtlijn Informatiemaatschappij: verplichting tot naamsvermelding
- Art. 6.3 Richtlijn Verweesde werken: naamsvermelding

19

Contra

Geen invloed op de werking van de interne markt

Onderscheid twee families (Common law – droit d'auteur)

Link met (niet EU materie van) persoonlijkheidsrechten

Pro

- Een auteur kan zijn moreel recht inzetten tegen een online exploitatie
- Cf. Creative Commons (4.0)
- Cf. nieuwe creatievormen: 'collectieve creaties' (Wiki's), crowd sourcing, audience authorship

Geldt eveneens voor vermogensrechten

Niet overtuigend

Wittem Code

- ❖ Chap. II: Authorship and ownership
  - Art. 2.2 – Moral rights :
    - ✓ (1) The author of the work has the moral rights.
    - ✓ (2) Moral rights cannot be assigned.
- ❖ Chap. III: Moral Rights
  - Art. 3.1 – General :
    - ✓ The moral rights in a work are the rights of divulgation, attribution and integrity, as provided for in articles 3.2, 3.3 and 3.4.
  - Art. 3.2. – Right of divulgation
    - ✓ (1) The right of divulgation is the right to decide whether, and how the work is disclosed for the first time.
    - ✓ (2) This right shall last for the life of the author.
  - Art. 3.3. – Right of attribution
    - ✓ (1) The right of attribution comprises:
      - a. the right to be identified as the author, including the right to choose the manner of identification, and the right, if the author so decides, to remain unidentified.
      - b. the right to require that the name or title which the author has given to the work be indicated.
    - ✓ (2) This right shall last for the life of the author and until [...] years after his death. The legal successor as defined by the laws on inheritance is entitled to exercise the rights after the death of the author

KU LEUVEN

21

Wittem Code

- Art. 3.4. – Right of integrity
  - ✓ (1) The right of integrity is the right to object to any distortion, mutilation or other modification, or other derogatory action in relation to the work, which would be prejudicial to the honour or reputation of the author.
  - ✓ (2) This right shall last for the life of the author and until [...] years after his death. The legal successor as defined by the laws on inheritance shall be entitled to exercise the right after the death of the author.
- Art. 3.5. – Consent
  - ✓ The author can consent not to exercise his moral rights. Such consent must be limited in scope, unequivocal and informed.
- Art. 3.6. – Interests of third parties
  - ✓ The moral rights recognised in article 3.1 will not be enforced in situations where to do so would harm the legitimate interests of third parties to an extent which is manifestly disproportionate to the interests of the author.
  - ✓ (2) After the author's death, the moral rights of attribution and integrity shall only be exercised in a manner that takes into account the interests in protecting the person of the deceased author, as well as the legitimate interests of third parties.

KU LEUVEN

22

Wittem Code - Art. 3.6: Limitations

- ❖ For all the three moral rights:
  - Limitation for all the duration: no enforcement where (i) manifestly disproportionate (ii) harm (iii) to the legitimate interests of (iv) third parties
    - ✓ Any private party such as the publisher and the public in general
    - ✓ Attenuation taking into account the low level of authorship
  - A lot of, if not too much, flexibility?
  - Or is it already contained in the 'abus de droit' doctrine?
    - ✓ But doctrine not known outside civil law countries
- ❖ For rights of attribution and integrity:
  - Limitation for the period post mortem: express reference to the legitimate interests to be taken into account in the balancing: of deceased author and of third parties

KU LEUVEN

23

Written Code - Art. 5.0. – Relation with other rights

(1) Uses under this chapter are permitted without prejudice to the right of divulgation under article 3.2.

(2) Uses pursuant to articles 5.2, 5.3, 5.4 and 5.5 are permitted without prejudice to the right of attribution under article 3.3, unless such attribution is not reasonably possible.

(3) Uses pursuant to articles 5.1, 5.2, 5.3 and 5.5, are permitted without prejudice to the right of integrity under article 3.4, unless the applicable limitation allows for such an alteration or the alteration is reasonably due to the technique of reproduction or communication applied by the use.

KU LEUVEN

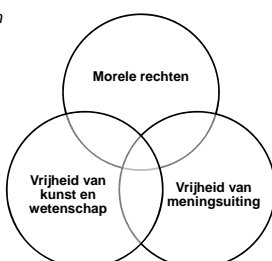

Hof van Justitie als ‘pseudo-wetgever’

❖ Het auteursrecht is niet absoluut

- “There is . . . nothing whatsoever in the wording of [the Fundamental Rights Charter] or in the Court's case-law to suggest that (an IP) right is inviolable and must for that reason be absolutely protected” (Sabam/Scarlet 2011)

- Proportionaliteit met andere fundamentele rechten – dus ook voor morele rechten !

KU LEUVEN

Hof van Justitie als ‘pseudo-wetgever’

❖ Vaderschapsrecht

- HvJ EU 1 dec. 2011, zaak C-145/10 (*Eva Maria Painer*)
✓ maar ook materiële toepassingsvoorwaarde art. 5.3.(d)

❖ Integriteitsrecht

- HvJ, 20 okt. 1993, C-92/92 and 326/92 (*Phil Collins*)
“Het specifieke voorwerp van deze rechten, zoals geregeld in de nationale wetgevingen, is het waarborgen van de bescherming van de morele en economische rechten van de rechthebbenden. Door de bescherming van de morele rechten kunnen auteurs en kunstenaars zich met name *verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere aantasting* van het werk, die schade zou kunnen toebrengen aan hun eer of goede naam.” (nr. 20)
- HvJ EU, 3 september 2014, C-201/13 (*Deckmyn en Vrijheidsfonds*)

KU LEUVEN

27

Indien parodie aan de vereiste kenmerken voldoet (d.i. duidelijke verschillen met werk & humor of spot) moet nationale Rb bij het al dan niet toestaan van de uitzondering een *rechtvaardig evenwicht* nastreven tussen de belangen van de *rechthebbende* en de vrije meningsuiting van de parodist waarbij rekening moet worden gehouden *'met alle omstandigheden van het geding'*

Indien het werk een discriminerende boodschap weergeeft

Richtlijn 2000/43 verbod discriminatie & Art. 21 Handvest Grondrechten EU

Kan aan een juridisch concept een autonoom Europeesrechtelijke betekenis worden gegeven

indien één van de belangrijke parameters om het te beoordelen niet binnen het EU recht wordt behandeld

KU LEUVEN

Toch impliciete verwijzing naar morele rechten in RO 31?

Beslissing : er moet een rechtvaardig evenwicht worden nagestreefd tussen *de belangen en rechten* van de in de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn bedoelde personen

(31) : de rechthebbenden (erven Vandersteen) hebben er "rechtmatig belang bij dat het beschermde werk niet met een dergelijke (discriminerende) boodschap wordt geassocieerd"

KU LEUVEN

Maar niet voor vaderschapsrecht?

Het begrip „parodie” dient niet te voldoen aan zodanige voorwaarden dat

- ....
- redelijkerwijze aan een andere persoon dan de auteur van het oorspronkelijke werk zelf kan worden toegeschreven,
- ....
- de bron van het geparodieerde werk wordt vermeld

KU LEUVEN

31

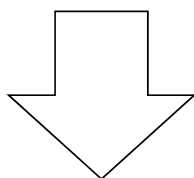

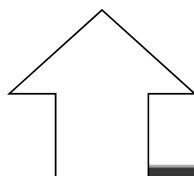

Aanpassingen aan de regels van het auteursrecht moeten vandaag gebeuren op Europees niveau (M Martin-Pratt Athene 6 juni 2014)

“C’est quand même gênant d’imaginer une harmonisation des droits d’auteurs qui n’aborde pas, la question du droit moral, parce que, à force de ne plus en parler (et notamment dans les documents de l’Union européenne), on finit par s’imaginer qu’il n’existe plu”

KU LEUVEN

32
